

Een kwalitatieve evaluatie van de UiTPAS

juni 2024

Jihad Van Puymbroeck & Jeroen Van Hove

Inhoud

Inleiding.....	3
Leeswijzer.....	4
Wie hebben we bevraagd?	4
Samenvattende SWOT over heel de bevraging heen	6
Hoofdpijnen	10
1. Regionale samenwerking en schaalbaar model	11
2. Lokaal engagement voor een geïntegreerd vrijetijdsbeleid met kansengroepen ..	13
3. Toeleiding naar de UiTPAS.....	15
4. Stigma en bekendmaking UiTPAS – verhouding kansen en geen kansentarief. 16	
5. Automatisch toekennen van de pas voor mensen in armoede	19
6. Kansentarief en verdeelsleutel // Financiële drempels en versnippering kortingssystemen	20
7. Budgettaire spanning en bestaande beperkingen	23
8. Digitale kloof niet onderschatten	24
9. De Impact op lange termijn.....	25
Analyse in detail	27
1. Opstart	27
2. Actief gebruik.....	30
3. Effectiviteit	35
4. Toekomst.....	39
Waar ligt elke stakeholder wakker van	41
Conclusie en aanbevelingen	41
Bijlage: Overzicht van alle tactische aanbevelingen	44

Inleiding

In het kader van het elfjarig bestaan van UiTPAS, kwam op vraag van minister van cultuur Jan Jambon een grondige evaluatie van UiTPAS. De evaluatie is opgenomen in de beheersovereenkomst 2024-2025 van publiq. De resultaten van deze uitgebreide evaluatie worden mogelijk omgezet in acties in de beheersovereenkomst voor de periode erna, 2026 tot 2030. Met deze evaluatie kijkt publiq zowel achterom naar welk traject UiTPAS reeds heeft afgelegd, als vooruit om zo UiTPAS klaar te maken voor de komende jaren. Concreet wil publiq nagaan of de originele principes van UiTPAS nog overeind blijven en of UiTPAS erin slaagt om de vooropgeplaatste doelstellingen te verwezenlijken. Ten slotte kijkt de evaluatie ook naar mogelijke verbeteringen en groeimogelijkheden binnen de huidige beleidscontext, waaronder het principe van een getrappt ondersteuningssysteem.

Publiq werkt met een **mixed-method design**, bestaande uit (a) een **kwantitatief luik** (intern) met secundaire analyses op bestaande data en een nieuwe dataverzameling aan de hand van surveys en (b) een **kwalitatief luik** waarin verschillende stakeholders worden bevraagd via diepte-interviews en focusgroepen. Deze methode is ook gebruikt tijdens de evaluatie in 2018. De kwantitatieve analyses worden intern uitgevoerd, onder begeleiding van een stuurgroep met betrokken actoren die inhoudelijke input leveren en wetenschappelijke instellingen die de methodologische kant begeleiden.

Daarnaast is er een kwalitatief luik met stakeholders en daarover gaat dit verslag. Eerst werden een aantal kernspelers bevraagd via diepte-interviews. Vervolgens werden er ruimere focusgroepen georganiseerd met een selectie van diverse stakeholders. Om neutraliteit te waarborgen werd dit kwalitatieve luik door een externe onderzoeksinstelling uitgevoerd, ook weer onder begeleiding van de stuurgroep.

De **stuurgroep** bestaat uit:

- Departement Cultuur, Jeugd en Media
- VVSG
- Netwerk tegen Armoede
- Kenniscentrum Cultuur en mediaparticipatie
- Universitaire stichting voor armoedebestrijding (UA)
- Sport Vlaanderen
- publiq

S&L, een coöperatief adviesbureau, voerde de kwalitatieve evaluatie uit. Dit rapport is een samenvatting van de focusgroepen en diepte-interviews met de stakeholders.

Leeswijzer

In wat volgt bekijken we eerste de belangrijkste thema's uit de kwalitatieve evaluatie, verdeeld over zeven hoofdlijnen uitgetekend. Deze onderwerpen zijn bij elke stakeholder aan bod gekomen.

Vervolgens analyseren we de UiTPAS op vier manieren in detail:

- **Opstart:** Hoe loopt de opstart van een nieuwe gemeente, organisatie en pashouder?
- **Actief Gebruik:** Eenmaal gestart, hoe ervaren gemeenten, organisaties en pashouders UiTPAS?
- **Effectiviteit:** Slaagt UiTPAS er in om een positieve impact te hebben op zowel gemeenten, organisaties als pashouders?
- **Toekomst:** Wat is er nodig om UiTPAS in de toekomst maximaal te laten renderen voor zowel gemeenten, organisaties als pashouders

Tijdens de focusgroepen reageerden de deelnemers op stellingen met: eens (groen), neutraal (geel), of oneens (rood). We belichten de stellingen waarover de meeste consensus onder de stakeholders bestaat. De uitgebreide verslagen van de focusgroepen en diepte-interviews zijn vertrouwelijk en alleen toegankelijk voor de medewerkers van Publiq. Het rapport bevat ook veel citaten om de onderwerpen te ondersteunen. In deze evaluatie staat centraal dat we mét de verschillende stakeholders praten en niet over hen.

Ten slotte sluiten we af met aanbevelingen en suggesties voor publiq, gericht op mogelijke verbeteringen en groeimogelijkheden binnen de huidige en toekomstige beleidscontext.

Wie hebben we bevraagd?

In totaal sprak S&L met 51 stakeholders. Het gaat om:

- **7 Lokale besturen met een UiTPAS:** Gent, Kortrijk, Bornem, Pelt, Beveren, Oostende, Hasselt
- **4 regio's met een UiTPAS:** Regio Leie-Schelde, Regio Zuid-West, Regio Meetjesland, Regio Kempen
- **2 Lokale besturen met een eigen pas:** Sint-Niklaas, Roeselare
- **9 Organisatoren:** Femma (bovenlokaal), Brussels Ouderenplatform, CC De Scharpoord Knokke, Paspartoe VGC, Heyo (bovenlokaal), Molenbeek Rebels, Sphinx, Lago, De Academie Schoten
- **1 Organisatie die overweegt om de UiTPAS in te voeren:** De Roma

- 12 **pashouders met kansentarium in** samenwerking met 'T Antwoord, een vereniging waar Armen het Woord nemen in Turnhout
- 4 **pashouders zonder kansentarium**
- 6 **Armoede-organisaties:** Netwerk tegen Armoede, Jong Gent in Actie, De Knoop, Iedereen Verdient Vakantie, Demos, Vierdewereldgroep Aalst Mensen voor Mensen
- 6 **Bovenbouw-organisaties:** Bataljong, Ambrassade, Cult, Socius, Netwerk Lokaal Sportbeleid, Sport Vlaanderen

De selectie van stakeholders gebeurde in samenwerking met de stuurgroep. Hierbij werd rekening gehouden met de verhouding tussen centrumsteden en gemeenten, evenals de sectoren sport, jeugd en cultuur. Bij de lokale besturen werd variatie gezocht op basis van de duur van hun betrokkenheid bij de UiTPAS, het aantal pashouders en hun inzet op het kansenstatuut.

In deze evaluatie hebben we geen lokaal bestuur bevroegd dat bezig is met de invoering van de UiTPAS of dat twijfelt over invoering. Dit geldt ook voor organisatoren die nog niet meewerken. Dit zijn groepen die moeilijk te overtuigen zijn om de tijdsinvestering te maken voor een gesprek over een thema waarbij ze nog niet zeker zijn of ze erop gaan inzetten. Er zijn geen mensen met een etnisch-culturele achtergrond, studenten of minderjarigen bevroegd onder de pashouders. We konden hier ook niet specifiek op selecteren en zijn er in onze brede selecties van pashouders voor individuele vragen ook niet op gestoten.

Voor het perspectief van minderjarigen hebben we wel gesproken met pashouders die een ouder of opvoeder zijn.

Samenvattende SWOT over heel de bevraging heen

We vatten eerst en vooral alle punten samen die ons een beeld geven van de staat van de UiTPAS. Het instrument wil de vrijetijdsparticipatie bevorderen voor iedereen, maar met extra aandacht voor personen met beperkte financiële middelen. Deze SWOT toont de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen die aan bod kwamen bij de bevroagde stakeholders.

Als punten specifiek van een of enkele stakeholders kwamen staan die erbij. Ander punten zijn benoemd door iedereen.

Sterktes: Toegankelijke vrijetijdsbeleving voor iedereen, gedreven door data en samenwerking

Zwaktes: Consistentie, communicatie, opties om punten te ruilen en digitale inclusie

Kansen: Uniformering, regionale samenwerking en flexibiliteit voor uitbreiding en impactvergroting

Bedreigingen: Duurzaamheid, inclusie en adaptatie voor een bestendig programma

Sterke punten:

- **Toegankelijkheid:** UiTPAS vermindert de financiële drempel voor vrijetijdsactiviteiten en vergroot de deelname, met name voor mensen met een beperkt budget. (Lokale besturen, Armoedeorganisaties, pashouders MIA)
- **Lokale betrokkenheid:** Het programma stimuleert samenwerking tussen lokale besturen, organisaties en organisatoren, wat leidt tot een breder en gevarieerder aanbod. (Lokale besturen, Organisatoren)
- **Efficiënte structuur:** Duidelijke communicatiekanalen, ondersteuning door helpdesk dragen bij aan een efficiënte werking. (Lokale besturen, Organisatoren)
- **Meerwaarde van regiocoördinatoren:** de coördinatoren spelen een cruciale rol in het bevorderen van samenwerking tussen gemeenten. Het gebruik van formele overlegstructuren verbetert de samenwerking tussen lokale besturen. (Alle stakeholders met uitzondering van de pashouders)
- **Data-gedreven inzichten:** De beschikbare data bieden waardevolle informatie over gebruikers, interesses en behoeften, die nuttig zijn voor gerichte acties. (Lokale besturen, Bovenbouw)

- **Sociale cohesie:** UiTPAS brengt mensen samen en bevordert sociale inclusie door gedeelde vrijetijdsbeleving. (Armoedeorganisaties, pashouders MIA)
- **Laagdrempelige instrumenten:** Stimuleert lokale besturen om toegankelijke vrijetijdsactiviteiten te ontwikkelen voor alle doelgroepen. (Armoedeorganisaties)
- **Gezamenlijke taal:** Creëert een uniforme terminologie en kader voor vrijetijdsbeleid, wat samenwerking vergemakkelijkt. (Lokale besturen en armoedeorganisaties)
- **Gerichte communicatie:** E-mail segmentatie en regionale afstemming maken het mogelijk om specifieke doelgroepen te bereiken met relevante informatie. (Organisatoren, Lokale besturen)
- **Omruilsysteem:** Sparen en het inwisselen van punten voor voordelen motiveert en verhoogt de aantrekkelijkheid van deelname aan activiteiten. (Organisatoren)

Zwakke punten:

- **Inconsistente regels:** Verschillen in kansentariefreds en verdeelsleutels per gemeente of regio kunnen verwarring en onrechtvaardigheid veroorzaken. (Lokale besturen, pashouders MIA, Organisatoren)
- **Communicatieverbetering:** De uitwisseling van informatie tussen lokale besturen, organisatoren en gebruikers kan worden geoptimaliseerd om misverstanden te voorkomen. (Lokale besturen, Organisatoren)
- **Online lacunes:** Onvoldoende benutting van online kanalen voor promotie, engagement en gebruikersondersteuning. (Lokale besturen, Bovenbouw, pashouders MIA)
- **Gebrek aan flexibiliteit:** De gestandaardiseerde aanpak van publiek laat mogelijk te weinig ruimte voor lokale aanpassingen en specifieke behoeften. (Lokale besturen)
- **Verspreide aandacht:** Focus op nieuwe regio's kan leiden tot minder aandacht voor bestaande gebruikers en gebieden. (Lokale besturen)
- **Vage armoededefinitie:** De complexiteit van armoede vereist een genuanceerde en inclusieve definitie om alle doelgroepen te bereiken. (Lokale besturen, Armoedeorganisaties)
- **Onaantrekkelijke omruilvoordelen:** De relevantie en aantrekkelijkheid van de beschikbare omruilvoordelen kunnen worden verbeterd om de motivatie te verhogen. (Lokale besturen, Organisatoren, Pashouders)
- **Praktische belemmeringen:** Drempels bij het verkrijgen van de pas kunnen deelname ontmoedigen. (Armoedeorganisaties)
- **Beperkte regionale bruikbaarheid:** Het kansentarief is enkel geldig binnen de woonplaats, wat beperkend is voor grensoverschrijdende activiteiten. (Organisatoren, pashouders MIA)
- **Overbodige administratie:** Vereenvoudiging van administratieve procedures kan de efficiëntie verhogen en de gebruikerservaring verbeteren. (Organisatoren, Pashouders MIA, Bovenbouw)

Kansen:

- **Data-gedreven beslissingen:** Gebruik van data-analyse om gebruikersbehoeften beter te begrijpen, gerichte acties te ontwikkelen en de effectiviteit van UiTPAS te meten. (Lokale besturen, Bovenbouw)
- **Regionale samenwerking:** Versterking van samenwerking tussen regio's om consistentie, efficiëntie en impact te vergroten, met name voor grensoverschrijdende activiteiten. (Lokale besturen, Bovenbouw, Organisatoren)
- **Gedifferentieerd kortingssysteem:** Introductie van een flexibel kortingssysteem met verschillende tarieven en voordelen om aan te sluiten bij diverse behoeften en budgetten. (Lokale besturen, Bovenbouw, Organisatoren)
- **Automatische toekenning:** Implementatie van een automatisch systeem voor het toekennen van UiTPAS aan mensen die in aanmerking komen, met name kansengroepen, om administratieve drempels te verlagen. (Lokale besturen, Armoedeorganisaties, Bovenbouw, Pashouders MIA)
- **Toeleiding en begeleiding:** Ontwikkeling van effectieve toeleidings- en begeleidingstrajecten om kwetsbare groepen, zoals nieuwkomers of mensen met een beperking, te ondersteunen bij het gebruik van UiTPAS. (Armoedeorganisaties, Organisatoren)
- **Uitbreiding doelgroep:** Uitbreiding van UiTPAS naar andere doelgroepen, zoals senioren of studenten, om de inclusiviteit te vergroten en de impact op de samenleving te verbreden. (Bovenbouw)
- **Digitalisering zonder dwang:** Implementatie van digitale oplossingen die toegankelijk zijn voor alle gebruikers, met aandacht voor digitale inclusie en ondersteuning voor mensen met minder digitale vaardigheden. (Organisatoren, Pashouders MIA, Armoede-organisaties)
- **Lokale identiteit:** uitwerken van lokale diversiteit binnen het UiTPAS-programma om het gevoel van betrokkenheid en trots te versterken. (Lokale besturen, Organisatoren)
- **Samenwerking met private partners:** Aangaan van samenwerkingen met private partners, zoals bedrijven en organisaties, om extra middelen, expertise en activiteiten aan te trekken. (Bovenbouw, Organisatoren)
- **Internationale uitwisseling:** Deelname aan internationale netwerken en uitwisseling van best practices met andere steden of regio's die vergelijkbare programma's hebben. (Bovenbouw)

Bedreigingen:

- **Financiële draagkracht:** De lange termijn-financiering van UiTPAS vereist een duurzaam model dat budgettaire druk op lokale besturen en organisaties kan vermijden. (Lokale besturen, Organisatoren)
- **Digitale kloof:** Onvoldoende digitale vaardigheden of toegang tot internet bij sommige doelgroepen kunnen hen uitsluiten van de voordelen van UiTPAS. (Lokale besturen, Armoedeorganisaties, Organisatoren, Pashouders MIA)
- **Afhankelijkheid van digitalisering:** Overmatige nadruk op digitale oplossingen kan leiden tot onnodige complexiteit en uitsluiting van mensen die minder digitaal vaardig zijn. (Lokale besturen, Armoedeorganisaties, Organisatoren)

- **Politieke onzekerheid:** Verkiezingen of wisselingen in het politieke klimaat kunnen leiden tot beleidswijzigingen die de toekomst van UiTPAS onzeker maken. (Lokale besturen, Bovenbouw)
- **Verborgene kosten:** Onvoorziene kosten, zoals IT-onderhoud of administratieve taken, kunnen de budgetten van lokale besturen en organisaties belasten. (Lokale besturen, Organisatoren, Armoedeorganisaties, Pashouders MIA)
- **Coördinatie-uitdagingen:** Effectieve samenwerking tussen verschillende niveaus en regio's is cruciaal om consistentie en efficiëntie te waarborgen, maar kan complex zijn. (Lokale besturen, Bovenbouw)
- **Stigmatisering:** Onjuiste perceptie van UiTPAS als een '*pas voor armen*' kan stigmatisering en sociale uitsluiting versterken. (Armoedeorganisaties, pashouders MIA)
- **Versnippering van aanbod:** Een te divers of versnipperd aanbod van activiteiten kan de vindbaarheid en aantrekkelijkheid van UiTPAS verminderen. (Organisatoren, pashouders MIA, bovenbouw)
- **Belang van personeel:** Continuïteit en succes van UiTPAS zijn afhankelijk van gemotiveerd en competent personeel op alle niveaus. (Lokale besturen, Organisatoren)
- **Fraude en misbruik:** Mogelijke fraude of misbruik van het systeem kan de integriteit en het draagvlak voor UiTPAS ondermijnen, al is dit in de praktijk erg beperkt. (Bovenbouw, Organisatoren)

Hierbij willen we opmerken dat er nog meer sterktes en zwaktes vermeld zijn die heel specifiek door de lokale context bepaald werden en niet veralgemeend konden worden.

Hoofdlijnen

Het is duidelijk dat het UiTPAS-verhaal veel dimensies kent en dat de realiteit per gemeente, stad of regio ook sterk kan verschillen. Daarom formuleren we in het volgende hoofdstuk grote lijnen uit de kwalitatieve bevraging die opgaan voor de bevraagde stakeholders. Nadien gaan we dieper in op de opstart, het gebruik, de effectiviteit en de toekomst.

We bespreken hier de 9 hoofdlijnen die de belangrijkste bevindingen samenvatten.

1. Regionale samenwerking en schaalbaar model
2. Lokaal engagement voor een geïntegreerd vrijetijdsbeleid met kansengroepen
3. Toeleiding naar de UiTPAS
4. Stigma en bekendmaking UiTPAS – verhouding kansen en geen kansentarif
5. Automatisch toekennen verkrijgen van de pas
6. Kansentarif en verdeelsleutel // Financiële drempels en versnippering kortingssystemen
7. Budgettaire spanning en bestaande beperkingen
8. Digitale kloof niet onderschatten
9. De impact op lange termijn

We koppelen die grote lijnen aan de zeven doelstellingen van de UiTPAS.

1. de informatiedrempel wegnemen bij de gebruiker;
2. de financiële drempel wegnemen voor kansengroepen zonder te stigmatiseren;
3. versnippering van kortingssystemen tegengaan op het lokale niveau;
4. een schaalbaar model creëren dat uniform inzetbaar is over verschillende steden, gemeenten en regio's heen;
5. geïntegreerd vrijetijdsbeleid stimuleren op het lokale niveau, met aandacht voor mensen in armoede;
6. regionale samenwerking te stimuleren;
7. een instrument creëren waar beleidsinzichten uit kunnen voortkomen (door meetbare effecten te genereren) voor lokale besturen en organisaties

1. Regionale samenwerking en schaalbaar model

“UiTPAS wil fungeren als overkoepelend systeem, maar het is wel gebonden aan een regio. Dat is contradictorisch” – Een bovenlokale aanbieder

“De grote vraag van alle verenigingen van mensen in armoede is een algemene vrijetijdskaart in Vlaanderen” – Een vereniging waar Armen het Woord Nemen

“Als ik naar de kust ga met mijn kinderen, kan ik niets doen met mijn UiTPAS” – Pashouder met kansentarief uit Regio Dender

Twee doelstellingen die UiTPAS vooropstelt zijn:

- een schaalbaar model creëren dat uniform inzetbaar is over verschillende steden, gemeenten en regio's heen
- regionale samenwerking te stimuleren

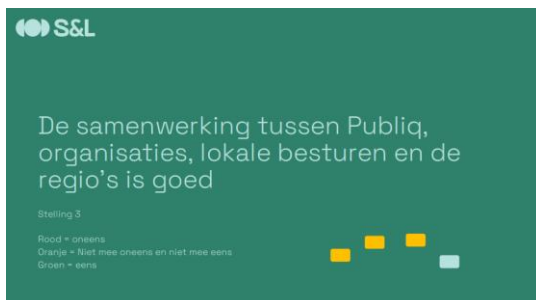
Voor **pashouders** met een kansentarief is het vaak onduidelijk waar zij hun UiTPAS kunnen gebruiken, vooral binnen hun eigen regio. De aanwezigheid van randgemeenten die niet deelnemen en zich tussen verschillende regio's bevinden, veroorzaakt veel verwarring onder de pashouders. Hoewel pashouders over het algemeen weten dat het kansentarief niet buiten hun regio geldt, beperkt het regio-gebonden karakter de flexibiliteit en mogelijkheden voor hen aanzienlijk. Een van de pashouders gaf aan Rap Op Stap, een organisatie die mensen helpt om met een beperkt budget een daguitstap te boeken, te gebruiken als alternatief voor vrijetijdsactiviteiten buiten de regio.

Regiocoördinatoren spelen een cruciale rol in het bevorderen van samenwerking, zoals alle stakeholders (met uitzondering van de pashouders) aangeven. Het werken met formele overlegstructuren verbetert de samenwerking tussen lokale besturen. **Lokale besturen** bevestigen dat een regionale aanpak zorgt voor betere afstemming en kennisdeling op verschillende gebieden. Tegelijkertijd benadrukken enkele lokale besturen het belang van nabijheid en directe betrokkenheid bij hun inwoners en organisatoren. De regionale samenwerking zal naar verwachting verder worden gestimuleerd door de invoering van **referentieregio's**. Daarnaast zien vooral Bovenbouw-organisaties de referentieregio's als een mogelijkheid om de UiTPAS over heel Vlaanderen uit te rollen.

Er bestaat terughoudendheid bij **bovenlokale organisatoren** om deel te nemen aan het UiTPAS-systeem. Uit gesprekken met organisatoren en **Bovenbouw-organisaties** kwamen twee belangrijke redenen naar voren: financiële kwesties en de verspreiding van de UiTPAS over Vlaanderen. Een voorbeeld hiervan zijn sportfederaties die hun rol

binnen dit kader zoeken, mede omdat niet alle kansentarief-aanvragen volledig worden gehonoreerd, waardoor het financieel niet altijd voorspelbaar is. Voor bovenlokale organisatoren is het eveneens onduidelijk wat zij regionaal kunnen terugkrijgen. Bovendien zijn er veel organisatoren die actief zijn in heel Vlaanderen en Brussel, terwijl de UiTPAS nog niet overal beschikbaar is. Vanuit de jeugdwerksector kwam ook het signaal dat koepelorganisaties hun lokale afdelingen niet kunnen ondersteunen met de UiTPAS omdat elk gemeente een ander systeem hanteert.

Stellingen focusgroep Lokale Besturen, (deelnemers stemden groen, oranje of rood of onthielden zich)

Aanbevelingen

1. Zorg voor een goed vindbare, centrale lijst van locaties en (bovenlokale) organisatoren die het kansentarief toepassen. Verantwoordelijke: publiq in samenwerking met de lokale besturen
2. Stel duidelijke overlegstructuren in met de adviesgroep en organiseer kennisdelingsmomenten. Verantwoordelijke: publiq
3. Richt formele overlegorganen op binnen elke regio. Verantwoordelijke: Lokale besturen
4. Wijs regiocoördinatoren en trekkers aan per gemeente en zet daar ook budget tegenover. Verantwoordelijke: Lokale besturen en Vlaamse overheid
5. Neem initiatief richting bovenlokale organisatoren en ontwikkel een haalbaar financieel model dat uniformiteit over de regio's garandeert. Verantwoordelijke: publiq in samenwerking met bovenlokale aanbieders en lokale besturen

6. Breid de UiTPAS uit tot een Algemene vrijetijdskaart. Verantwoordelijke: Vlaamse Overheid in samenwerking met publiek

2. Lokaal engagement voor een geïntegreerd vrijetijdsbeleid met kansengroepen

“Netwerk vrijetijdsparticipatie zit in een cultuur decreet en is niet transversaal, wat samenwerking met sport en jeugd niet bevordert. Vlaanderen kan nog meer sturen met incentives en zorgen dat gemeenten helemaal inzetten om armoedebelief en participatie” – Een vereniging waar Armen het Woord Nemen

“UiTPAS wordt gebruikt als inrijpoort om bewustwording te creëren rond andere armoedeproblematieken” – Gemeente in het Antwerpse.

“Het is trekken aan de diensten intern. Het vraagt een voltijdse opvolging en je moet daarvoor het mandaat krijgen” – Gemeente in een kleine regio

De UiTPAS heeft als een van de doelstellingen: “geïntegreerd vrijetijdsbeleid stimuleren op het lokale niveau met aandacht voor mensen in armoede”. Er is een sterke ondersteuning van publiek voor de uitrol, tegelijkertijd is het succes lokaal heel afhankelijk van het engagement in de gemeente en tussen de verschillende diensten. Dat gaat verder dan zorgen dat er iemand dagdagelijks mee bezig kan zijn, maar gaat over de dynamiek die al dan niet op gang komt in de hele gemeente. Als de gemeente echt wil inzetten op de UiTPAS moeten er verschillende aspecten transversaal opgevolgd worden. Dit vraagt achter de schermen een doorgedreven inzet op zowel de strategie, de tactieken en technische aspecten alsook de cultuur en vorming rond de menselijke aspecten.

Binnen de gemeente moet dat engagement dan onder meer vertaald worden in:

- Voldoende organisatoren meekrijgen in alle vrijetijdsectoren
- Interessante voordelen voorzien zodat de kaart aantrekkelijk is voor iedereen
- Communicatief het vrijetijdsaanbod inbouwen in alle communicatie van de gemeente
- ICT-gewijs zorgen voor de nodige koppelingen om reservatie en punten sparen makkelijk te maken
- Werken aan een inclusieve cultuur en alle baliemedewerkers en andere vrijwilligers en personeel van organisatoren vormen om alle pashouders gelijkwaardig te bedienen

De bevraging leert dat UiTPAS lokale besturen ook stimuleert om laagdrempelige instrumenten te gebruiken voor vrijetijdsparticipatie. Het geeft een gemeenschappelijke taal aan alle actoren rond vrije tijd en zet een dynamiek in gang naar meer inclusie. Deze dynamiek wordt door alle actoren als erg positief ervaren, zowel naar gebruiksvriendelijkheid toe voor alle burgers en ook voor het beter betrekken van mensen in armoede bij de vrije tijd. Toch blijft de integratie met sport en jeugd nog sterk afhankelijk van de lokale invulling. Ook de link met armoedebeleid en participatie wordt niet overal even sterk gemaakt.

Het succes van meer samenwerking en kruisbestuiving zorgt tegelijkertijd ook voor nieuwe uitdagingen. Organisatoren hebben soms geen idee van hoe ze moeten omgaan met kansengroepen. Dat kan gaan van het oordeelvrij aanbieden van tweedehands sportkledij tot een jongere “met een rugzakje” op kamp meenemen in de groep.

Er bestaat *handelingsverlegenheid* bij organisatoren die pashouders bereiken met kansentarief. Hiervoor zijn er tips en vorming nodig om de UiTPAS niet tot een louter administratief instrument te reduceren. Organisatoren die niet vanuit hun werking inzetten op mensen in armoede hebben nood aan enige begeleiding en vorming rond hoe hiermee om te gaan.

Bovenbouw stellingen

Onze organisatie percipieert UiTPAS als een effectief instrument voor zowel participatiebevordering als ook armoedebestrijding

Stelling 5

Rood = oneens
Oranje = Niet mee oneens en niet mee eens
Groen = eens

We zien dankzij UiTPAS meer verschillende mensen participeren

Stelling 6

Rood = oneens
Oranje = Niet mee oneens en niet mee eens
Groen = eens

Aanbevelingen

1. Zorg bij de start van UiTPAS dat het lokaal bestuur een echt engagement wil nemen over diensten en bevoegdheden heen. Verantwoordelijke: UiTPAS, eventueel met steun van Vlaanderen en Lokaal bestuur
2. Zorg dat de doelstelling van geïntegreerd vrijetijdsbeleid en betrokkenheid op alle niveaus begrepen en gedragen is bij de start. Verantwoordelijke: UiTPAS en Lokaal bestuur
3. Gebruik de lokale stuurgroep voor UiTPAS om binnen de gemeente proactief te communiceren over de resultaten en successen van de UiTPAS. Verantwoordelijke: Lokaal bestuur

4. Zorg voor beleids-incentives om een geïntegreerd vrijetijdsbeleid ook inhoudelijk sterker te verankeren en te verbinden met de werking rond armoede en participatie. Verantwoordelijke Vlaanderen
5. Werk naast het technische en administratieve aspect een luik rond inclusief werken en de beleving van pashouders met kansentariaf. Verantwoordelijke: publiek in samenwerking met Armoede-organisaties en Lokale Besturen
6. Geef aandacht aan goede praktijken bij regionale en bovenlokale uitwisseling. Verantwoordelijke: Lokale besturen

3. Toeleiding naar de UiTPAS

“UiTPAS kan een startpunt zijn om na te denken over toeleiding. Naast de financiële drempels zijn er ook andere drempels” – Bovenbouworganisatie

“Er is veel geïnvesteerd in het systeem en de communicatie van de UiTPAS. Toeleiding zou daar nu structureel aan gekoppeld moeten worden.” – Vereniging waar Armen het Woord Nemen”

“Ik heb via Welzijnsschakels uitleg gekregen over de UiTPAS, zij zijn met mij samen naar het sociaal huis gegaan om zo’n pas aan te vragen.” – Pashouder met kansentariaf

“De opstart van de UiTPAS verliep sterk dankzij een kerngroep die zich focust op toeleiding” – Regiocoördinator

Armoedeorganisaties constateren dat de UiTPAS gerichte toegang tot vrijetijdsactiviteiten mogelijk maakt en erkennen de lokale inzet van alle betrokken partners. Dit proces vereist toewijding en samenwerking. **Bovenbouworganisaties** merken dat de solidaire kostendeling organisatoren bewuster maakt van de diverse obstakels die mensen in armoede tegenkomen. Hoewel de focus direct ligt op het verlagen van de financiële drempel, ontstaat er indirect ruimte om ook andere barrières bespreekbaar te maken.

Armoedeorganisaties benadrukken dat de meest kwetsbare groepen specifieke ondersteuning nodig hebben om toegang te krijgen tot de UiTPAS. Ze vinden dat dit niet alleen de verantwoordelijkheid is van welzijns- en armoedeorganisaties, maar ook van de organisatoren zelf. Brugfiguren zijn een effectief middel om de UiTPAS op een laagdrempelige manier bekend te maken bij mensen in armoede.

De armoedeorganisaties wijzen ook op het probleem van '**slapende pashouders**' – mensen die wel een UiTPAS hebben, maar deze niet gebruiken omdat ze niet weten wat ze ermee kunnen doen. Zij geloven voor die doelgroep in een fysieke benadering waarbij

pashouders hun UiTPAS persoonlijk bij een loket moeten ophalen of activeren. Daarbij benadrukken ze dat er ook mogelijkheden moeten zijn om de UiTPAS aan te vragen op plaatsen waar mensen al komen, in lijn met het principe van vindplaatsgericht werken. Een Vereniging waar Armen het Woord Nemen pleit ervoor om deze toeleiding te koppelen aan voldoende middelen en personeel om de ondersteuning effectief te maken.

Bij de diepte-interviews met pashouders stelden we vast dat ze de UiTPAS hebben ontdekt via de **school** van hun kinderen. Daarvoor hadden ze geen flauw idee van het bestaan ervan.

Groepspassen die door verenigingen worden gebruikt, bieden een uitstekende manier om pashouders kennis te laten maken met de UiTPAS en de mogelijkheden ervan. Het groepsverband speelt hierbij een cruciale rol. Verschillende pashouders met een kansentarifief geven aan dat de drempel om alleen deel te nemen aan activiteiten hoog is. Groepspassen verlagen deze drempel en stimuleren deelname aan vrijetijdsactiviteiten.

Aanbevelingen

1. Maak Groepspassen meer bekend. (Verantwoordelijke: publiq in samenwerking met Lokale besturen)
2. Zet in op brugfiguren en geef hen voldoende info. (verantwoordelijke Lokale besturen in samenwerking met Armoede-organisaties en Organisatoren)
3. Zorg dat de UiTPAS kan worden aangevraagd en opgehaald op locaties waar mensen al aanwezig zijn, zoals buurtcentra, scholen, verenigingen, welzijnsorganisaties. (verantwoordelijke: Lokale besturen in samenwerking met publiq)
4. Activeer slapende pashouders met acties op maat. (verantwoordelijke: Lokale besturen in samenwerking met publiq)

4. Stigma en bekendmaking UiTPAS – verhouding kansen en geen kansentarifief

“Ik heb het gevoel dat ik word bekeken, ik ga daarom altijd naar een ander zwembad in de randgemeente. Daar geven ze aan als ik al genoeg punten spaar om een gratis zwembeurt te krijgen en het voelt als een warme ontvangst” Pashouder met kansentarifief uit een centrumstad

“Ik ben met UiTPAS voor het eerst naar de cinema gegaan, samen met mijn zoon. Ik heb gezweet want ik had het nog nooit gedaan” – Pashouder met kansentarifief

“Ik ging zwemmen maar het was duidelijk niet met de volle goesting dat de medewerker mij het kansentarifief gaf” - Pashouder met kansentarifief

“De UiTPAS is in de eerste plaats een instrument voor armoedebestrijding maar het heeft ook heel veel potentieel als marketinginstrument. We moeten daar procentueel meer energie insteken om acties mee te doen” – Centrumstad

“Pashouders met kansentarif moeten nog altijd hun ticket fysiek bij ons aankopen” – Aanbieder in een centrumstad

Het is een expliciet doel van UiTPAS om de financiële drempel weg te nemen voor kansengroepen zonder te stigmatiseren. Een deel van de perceptie van stigma zit natuurlijk in hoofden van de pashouders met kansentarif, maar dat maakt het niet minder echt voor hen. Een deelnemer benoemde als grootste drempel dat mensen denken dat ik zoveel geld uitgeef aan dure tickets. Het proces van participeren in vrije tijd vraagt voor mensen in armoede vaak moed en grenzen verleggen in kleine stappen.

Het is binnen een proces naar meer participatie cruciaal dat verbale en fysieke drempels en verschillen weggewerkt worden. Stigma zit immers ook in kleine zaken die de ervaring van de pashouders beïnvloeden, dit kan onbedoeld zijn maar daarom niet minder pijnlijk. Denk aan luid vragen of het ticket al dan niet met kansentarif is, of gewoonweg zuchten of een lang gezicht trekken omdat kansentarif een extra handeling vereist. Zelf een cinemabezoek kan een erg spannende ervaring zijn voor een gebruiker als het de allereerste keer is.

Het stigma kan ook fysiek zichtbaar worden door een omweg op te leggen om ergens anders tickets met kansentarif te moeten kopen of ophalen. Dat wil zeggen dat zowel de procedures om de pas online en fysiek te gebruiken alsook de vorming van baliemedewerkers of vrijwilligers cruciaal zijn in de uiteindelijke ervaring van de pashouder met kansentarif.

Dan is er nog de algemene perceptie van de pas zelf. In de gemeenten waar UiTPAS bestaat zien we globaal in 2023 189 005 actieve gebruikers waarvan 78 585 mensen met kansentarif. Het gaat om 9,45% op 2 miljoen inwoners van die gemeenten. Daarvan is 5% pashouder voor de voordelen en 4% met kansentarif. Die verhouding schommelt echter enorm van gemeente tot gemeente. Het vraagt dan ook een tweehandigheid om in te zetten op toeleiding en promotie naar pashouders met kansentarif en daarnaast promotie te voeren voor alle pashouders en hen fijne voordelen te kunnen bieden via gevarieerde organisatoren.

Alle stakeholders gaven aan dat er in de gemeente daarom voldoende pashouders zonder kansentarif moeten zijn om UiTPAS de facto niet tot een kanspas te reduceren. We stelden vast dat die perceptie in Gent bijvoorbeeld heel anders ligt dan in Turnhout, waar er nog minder investering plaatsvond in UiTPAS als vrijetijdspas voor iedereen. Het is daarbij ook belangrijk dat de omruilvoordelen voor alle gebruikers interessant zijn. Dat heeft te maken met hoe en waar je punten kan verzilveren. De variatie in de aanbieders en die hun voordelen bepaalt mee hoe groot het gevoel van

inclusiviteit is bij mensen in armoede. Als iedereen met een pas ook een voordeel kan krijgen bij bijvoorbeeld een klassiek concert dan voelt dat voor pashouders in armoede ook weer heel anders aan.

Het is door de UiTPAS breed te promoten en ook interessant te maken voor alle mensen dat de gemeente meewerkt aan het de-stigmatiseren van het systeem. Het is duidelijk dat er nog meer aanbieders aan boord kunnen komen en dat de aanbieders hier nog meer toe aangemoedigd kunnen worden. Dit zal ook de vrije tijdsparticipatie van alle pashouders ten goede komen.

Stakeholder: gemeenten

Aanbevelingen

1. Streef ernaar om minstens de helft van de pashouders ook zonder kansentarif in te schrijven. Zo wordt de pas voor iedereen en valt het stigma grotendeels al weg. Verantwoordelijke: Lokaal bestuur met ondersteuning van publiq
2. Voorzie in de promotie van de UiTPAS voldoende diversiteit in de beeldvorming van de deelnemers en zet in op variatie in het aanbod in zowel jeugd, cultuur en sport. Verantwoordelijke: Lokaal bestuur met ondersteuning van publiq en voor specifieke sectoren bovenbouw
3. Zet in op vorming van de baliemedewerkers en vrijwilligers over het aanvoelen van stigma bij mensen in armoede. Gemeenten moeten verbale en fysieke drempels voor pashouders met kansentarif wegnemen en streven om de gebruikerservaring van alle pashouders gelijk te trekken. Verantwoordelijke: Lokaal bestuur met ondersteuning van publiq

5. Automatisch toekennen van de pas voor mensen in armoede

“Ik heb jaren als alleenstaande moeder niet geweten dat ik recht had op dit tarief voor mijn kinderen tot ik aan een loket ging vragen waar ik recht op had” - Pashouder met kansentarief

“Wij hebben aan alle inwoners die recht hebben op een kansentarief een UitPAS opgestuurd. Dat maakt dat we meer op het spaargedeelte moeten inzetten” – Gemeente in een kleine regio

We hoorden van verschillende stakeholders dat mensen die recht hebben op kansentarief niet altijd op de hoogte zijn of er niet altijd toe komen om dit uit te zoeken. Vaak zijn er triggers via een school of vereniging waar kinderen naartoe gaan, maar de stap om fysiek de kaart te halen zonder specifieke toeleiding blijft groot. De groep rechthebbenden is erg divers maar toch kan een groot deel bereikt worden met een proactieve communicatie. Dit sluit niet uit om vindplaatsgericht te blijven werken en de kaart ook nog fysiek aan te bieden.

Het automatisch toesturen van de kaart is psychologisch een groot verschil tegenover een brief waarin staat dat je de kaart kan aanvragen of ophalen. Het is een logische aanpak vanuit een rechtenbenadering enerzijds, maar ook vanuit klantvriendelijkheid als gemeente anderzijds. Het zorgt er voor dat je je welkom voelt in de gemeente.

Sommige organisatoren en lokale besturen spraken de angst uit dat er dan teveel pashouders zich zouden aanmelden. De ervaring leert dat dat niet zo is of dat er beperkingen kunnen gesteld worden op het aantal zwembeurten bijvoorbeeld. De angst voor een overrompeling is vaak ongegrond of beheersbaar mits aanpassingen als de dynamiek op gang komt.

Zonder het belang van toeleiding en fysieke begeleiding voor bepaalde groepen te onderschatten kwam de oplossing van het automatisch toesturen naar boven bij gebruikers, organisatoren en bepaalde gemeenten die het wel doen. De mensen die je hiermee bereikt kunnen er vlotter mee aan de slag. Er is duidelijk een grote groep gebruikers die net onder die armoedegrens zit en relatief makkelijk te stimuleren is om mee te participeren. We spraken ook mensen die soms wel en soms niet onder die grens vielen en beide systemen kennen. Een alleenstaande moeder gaf ook aan dat ze onderhandeld had met de gemeente om de pas toch te laten opsturen omdat ze anders met alle kinderen naar een balie moest gaan. De kost van de pas automatisch op te sturen ligt ongetwijfeld lager dan alle tijd van baliemedewerkers om alle mensen fysiek te ontvangen. Dit kan uiteraard enkel waar de informatie over verhoogde tegemoetkoming volstaat, soms hebben gemeenten bijkomende voorwaarden.

Het automatisch opsturen van de kaart is nu geen standaard praktijk maar kan voor een grote groep prima werken. Hiervoor kan het interessant zijn om het scenario bij nieuwe gemeenten uit te testen.

Aanbevelingen

1. Onderzoek de haalbaarheid en kostprijs van automatische toekenning.
2. Maak de voorwaarden voor automatische toekenning duidelijk.
3. Bied een eenvoudige manier om de kaart te activeren. Breng hierbij een goed scenario in kaart waarbij rechthebbende de kaart automatisch thuis krijgen. Promoot dit scenario bij startende gemeenten om het te testen en te verfijnen zodat het overal kan worden toegepast indien succesvol.
4. Gebruik bij het scenario elementen die uit de bevraging kwamen zoals:
 - Drie heel concrete voorbeelden met de prijs erbij worden toegevoegd, dat maakt het concreet.
 - Een toegankelijke verwijzing naar een overzicht waar de kaart allemaal gebruikt kan worden.
 - Een eenvoudige manier om de kaart te betalen of te activeren (online of bij een eerste gebruik).
 - Extra proactieve toeleiding voor rechthebbenden in een kwetsbare situatie (zie hoofdstuk 3).

6. Kansentarium en verdeelsleutel // Financiële drempels en versnippering kortingssystemen

“Als deze tarieven verdwijnen dan zal ik moeten beslissen wie van mijn kinderen zich ziek moet melden tijdens een schooluitstap” – Pashouder met kansentarium

“Wij kunnen soms geen kansentarium aanbieden aan leden, omdat een lokaal bestuur andere criteria toepassen” – Een bovenlokale aanbieder

“De initiële doelstelling is om iedereen te kunnen laten participeren, vooral ook mensen in armoede kunnen laten deelnemen. De prijzen zijn zodanig gezet dat het lukt om te participeren” - Een vereniging waar Armen het Woord Nemen

“Het UiTPAS-systeem komt financieel onder druk te staan door gestegen kosten voor lokale besturen en vrijetijdsorganisatoren. We stellen vast dat de doelgroep ‘pashouders met kansentarium’ een heterogene groep is. Op dit moment krijgt de volledige doelgroep echter dezelfde korting van 80%” – Een centrumstad

De UiTPAS formuleert volgende twee doelstellingen:

- de financiële drempel wegnemen voor kansengroepen zonder te stigmatiseren
- versnippering van kortingssystemen tegengaan op het lokale niveau

Alle stakeholders erkennen de kracht van de UiTPAS als een effectief middel voor het verminderen van financiële drempels, aangestuurd door Vlaanderen. Tegelijkertijd constateren we dat de **verdeelsleutels en criteria** voor het recht op een kansentarif verschillen per gemeente. Uit gesprekken blijkt dat er diverse kortingssystemen en criteria of uitbreidingen bestaan voor pashouders met een kansentarif. Hierdoor wordt de versnippering van kortingssystemen niet effectief tegengegaan, aangezien deze verschillen ook binnen dezelfde regio aanwezig zijn. **Lokale besturen** geven aan dat zij verschillende invullingen hanteren vanwege de lokale context en de heterogeniteit van mensen in armoede.

Enkele lokale besturen en bovenbouw-organisaties stellen voor om een **getrapt ondersteuningssysteem** te overwegen. De redenen voor de implementatie van dit systeem zijn als volgt:

- Gestegen kosten bij lokale besturen en organisatoren: Het systeem kan helpen om de financiële druk te verlichten.
- Heterogene groep van mensen in armoede: Een getrapt systeem kan beter inspelen op de diversiteit binnen deze groep.
- Grotere groei van lokale besturen en organisatoren die deelnemen: Het systeem kan meer besturen en organisatoren aanmoedigen om deel te nemen, en de strenge criteria in sommige steden en gemeenten versoepelen.
- Een breder en diverser publiek bereiken: Het systeem kan een bredere doelgroep aanspreken.
- Beperkingen tegengaan: Het systeem kan de huidige beperkingen die lokale besturen en organisatoren opleggen verminderen.

In het voorstel dat de stad Gent samen met een aantal andere UiTPAS regio's geformuleerd heeft rond het getrapt ondersteuningssysteem, werd vertrokken van het basiscriterium verhoogde tegemoetkoming (basis voor kortingstarief 1) en de criteria leefloon/collectieve schuldenregeling/budgetbeheer/budgetbegeleiding (basis voor kortingstarief 2). Maar dit is voorwerp voor nader onderzoek geven ze aan.

Er zijn echter ook zorgen over een getrapt ondersteuningssysteem. Momenteel is het duidelijk wie wel of geen recht heeft op het kansentarif. Een centrumstad vraagt zich af hoe zo'n systeem kan worden geïmplementeerd zonder nog meer verwarring te veroorzaken, aangezien er nu al verwarring bestaat.

Een regio stelt een mogelijke verdeling voor:

- 50% kansentarif bij verhoogde tegemoetkoming
- 80% kansentarif bij OCMW-gebruikers en andere uitzonderingen waar relevant

Deze aanpak vereist verdere overweging en overleg om ervoor te zorgen dat het systeem effectief en begrijpelijk is voor alle betrokken partijen.

Armoedeorganisaties zijn resoluut in hun standpunt dat een getrapt ondersteunings-systeem nieuwe vormen van uitsluiting zal veroorzaken, zoals blijkt uit een onderzoek bij 30 gezinnen in de regio Dender uitgevoerd door Armoede-organisaties. Uit het onderzoek blijkt dat 37% van alle activiteiten die deze gezinnen deden in 2023 zou geschrapt worden indien ze 20% moeten betalen. In de regio Dender werken ze op dit moment met een andere verdeelsleutel op basis van forfaitaire bedragen. Zij zijn ervan overtuigd dat dit systeem het participatiegedrag op een negatieve manier zal beïnvloeden.

Verenigingen waar Armen het Woord Nemen benadrukken dus dat een sprong naar 20% voor afvallers zal leiden. Momenteel werken zij met groepspassen (wat betekent dat pashouders gratis kunnen deelnemen aan activiteiten) of zoals in de Regio Dender met forfaitaire bedragen per type activiteit.

Tijdens gesprekken met pashouders viel op dat het kansentarief een positieve impact heeft op het hele **gezin**. Het percentage van 20% moet niet per pashouder worden bekeken, maar per gezin. Het getrapt ondersteuningssysteem moet dus niet vanuit het perspectief van een individu worden benaderd, maar vanuit het gezin als geheel. Dit impliceert dat het niet gaat om een korting van 50% voor één persoon, maar om een groter bedrag dat het gezin moet betalen voor de deelname van hun kinderen aan vrijetijdsactiviteiten.

Stellingen focusgroep Lokale besturen

S&L

De solidaire kostendeling (20 – 40 – 40) is een goed systeem wat betreft retributies voor mensen in armoede

Stelling 4

Rood = oneens
Oranje = Niet mee oneens en niet mee eens
Groen = eens

The slide features a dark green background with white text. At the bottom right, there are three small colored squares: orange, red, and green, arranged diagonally.

S&L

De solidaire kostendeling (20-40-40) is een goed systeem wat betreft retributies voor mensen in armoede

Stelling 4

Rood = oneens
Oranje = Niet mee oneens en niet mee eens
Groen = eens

The slide features a dark green background with white text. At the bottom right, there are three small colored squares: orange, red, and green, arranged diagonally.

Stelling focusgroep Bovenbouw

S&L

De solidaire kostendeling (meestal 20-40-40) is haalbaar voor aanbieders

Stelling 4

Rood = oneens
Oranje = Niet mee oneens en niet mee eens
Groen = eens

The slide features a dark green background with white text. At the bottom right, there are three small colored squares: orange, red, and green, arranged diagonally.

Aanbevelingen

1. Uniformiteit Kortingssysteem: Streef naar meer uniformiteit in het kortingsbeleid van de UiTPAS over verschillende regio's om de versnippering van de korting tegen te gaan. Verantwoordelijke: UiTPAS in samenwerking met lokale besturen
2. Zorg voor duidelijke gemeenschappelijke criteria van kansentarium in eenzelfde regio. Verantwoordelijke: Lokale besturen
3. Onderzoek verder de mogelijkheden van een getrappt ondersteuningssysteem om de algemene stijging van aantal personen met tussenkomsten af te wegen tegen de mogelijke daling van participatie bij kansengroepen. Verantwoordelijke: publiek

7. Budgettaire spanning en bestaande beperkingen

“Het systeem moet kunnen meegroeien met een realiteit van een grotere groep mensen met het statuut verhoogde tegemoetkoming, en kritisch kunnen zijn voor mogelijke grenzen van het systeem” – Centrumstad

“Ik krijg geagiteerde reacties van andere pashouders dat ze ook een UiTPAS hebben maar geen korting krijgen” – Pashouder met kansentarium

Een van de belangrijkste doelstellingen van de UiTPAS is het wegnemen van financiële drempels voor kansengroepen, zonder daarbij te stigmatiseren. Echter, alle betrokken partijen signaleren budgettaire spanningen. Om het systeem haalbaar te houden, leggen lokale besturen verschillende vormen van beperkingen op aan pashouders en/of stimuleren ze organisatoren om zich blijvend in te zetten.

Deze beperkingen omvatten onder andere:

- Beperkt aantal deelnames per maand/jaar: Pashouders hebben bijvoorbeeld een vastgesteld aantal keren dat ze kunnen deelnemen aan een activiteit binnen een bepaalde periode, zoals 3 kampen per jaar of 5 bezoeken aan een recreatiezwembad
- De 5%-regel: Lokale besturen financieren organisatoren waarvan meer dan 5% van de deelnemers een kansentarium heeft, om de financiële druk te verlichten.
- Een maximumbedrag instellen voor pashouders

Pashouders met een kansentarium ervaren een andere vorm van financiële druk. In groepscontexten binnen de UiTPAS ontstaat er soms frictie wanneer pashouders met kansentarium korting krijgen terwijl anderen dat niet krijgen.

Daarnaast wijzen pashouders met een kansentarium en armoedeorganisaties op de aanwezigheid van **verborgen kosten**, zoals mobiliteit, uitrusting en verzekeringen.

Aanbevelingen

1. Voer het principe van de gelijke behandeling door om verschillen in aanbod zoveel mogelijk weg te werken. Verantwoordelijke: Lokale besturen en publiek
2. Waar verschillen blijven voor pashouders met kansentarium wees dan heel transparant over de verborgen kosten. Verantwoordelijke: Organisatoren en Lokale besturen
3. Kom tegemoet aan deze drempels door oplossingen aan te reiken op een niet stigmatiserende manier, zoals een verkoop van tweedehands sportmateriaal voor de hele club. Verantwoordelijke: Organisatoren in samenwerking met Lokale besturen

8. Digitale kloof niet onderschatten

“Hoe kan ik nu zien waar ik allemaal terecht kan met de pas? Ik heb online gezocht maar niets gevonden” - Pashouder met kansentarium

“Ik kan op Uit in Vlaanderen niet makkelijk filteren op wat er vandaag hier te doen is met kansentarium, er komen veel te veel terugkerende activiteiten op” - Pashouder met kinderen

“Waarom is er geen infobrochure die verspreid wordt via welzijnsschakels. Er is weinig promotie over de app dus mensen weten hoe ze dat kunnen gebruiken” - Pashouder met kansentarium die al 9 jaar UitPAS gebruikt

De UitPAS heeft als doelstelling om de informatiedrempel weg te nemen bij de gebruikers. Daarbij helpt de koppeling van de Uit in Vlaanderen databank en de gesegmenteerde communicatie volgens interesse en gedrag.

De app is erg gebruiksvriendelijk wanneer gekend zeker nu de gezinsleden kunnen worden toegevoegd. Toch blijft informatie vinden een uitdaging en zegden de pashouders met kansentarium letterlijk dat je nergens kan zien waar je je pas allemaal kan gebruiken.

Digitale oplossingen om het aanvraag-, opstart- en verlengingsproces te stroomlijnen, maar voorzie ook altijd een offline optie. De vraag naar een eenvoudige niet te talige brochure en begeleidend materiaal om mensen het concept uit te leggen kwam verschillende keren terug.

Gezien de UiTPAS een niet stigmatiserend instrument wil zijn blijft het belangrijk om bij alle processen zich ook de vraag te stellen hoe die kunnen lopen voor mensen die digitaal minder geletterd zijn.

Aanbevelingen

1. Een startbrochure met eenvoudige taal en pictogrammen kan de opstart begeleiden en de digitale kanalen bekendmaken. Verantwoordelijke: publiek en gemeente
2. De app en de voordelen kunnen meer bekend gemaakt worden. Verantwoordelijke: publiek en gemeenten
3. Voeg opties toe om op Uit in Vlaanderen te filteren als pashouder en te zoeken naar voordelen of kortingstarieven in je buurt op een bepaalde dag. Verantwoordelijke: publiek
4. De digitale processen moeten ook nog een offline variant kennen zodat je niet uitgesloten wordt als je geen toegang hebt tot de app of de site. Verantwoordelijke: publiek en gemeenten

9. De Impact op lange termijn

“Het draait niet alleen rond sport, jeugd of cultuur. Het zet dingen in gang, die impact moeten we meten. UiTPAS is een katalysator” – Vereniging waar Armen het Woord Nemen

“Dankzij de UiTPAS kwam ik buiten, kwam ik in contact met andere mensen, ontdekte ik cultuur en zorgde het ervoor dat ik vaardigheden aanleerde die van pas kwamen in mijn werkomgeving” – Pashouder met kansentariaf

“Als de UiTPAS niet zou bestaan, dan zou mijn kind niet dezelfde kansen hebben gekregen” – Pashouder met kansentariaf

Pashouders met kansentariaf delen hun ervaringen over hoe de UiTPAS hun wereld verbreedt en verdiept. Het gaat hierbij om het bevorderen van sociale contacten, het versterken van verbindingen en het gevoel van volwaardige deelname aan de samenleving. Een van de pashouders benadrukt dat sinds zij de UiTPAS gebruikt, zij niet meer is uitgevallen op het werk. Ze heeft nieuwe basisvaardigheden en normen ontwikkeld die ze niet van thuis uit heeft meegekregen.

Armoedeorganisaties geven aan dat de langetermijneffecten van de UiTPAS nog onvoldoende bekend en gemeten zijn. Ze benadrukken het belang om niet alleen te focussen op de kosten van de UiTPAS, maar ook op de maatschappelijke opbrengsten (ROI) die het systeem met zich meebrengt. Ze delen de volgende langetermijneffecten:

- Het gevoel ergens bij te horen
- Vermindering van stress

- Versterking van sociale cohesie en verbinding
- Talentontwikkeling
- Uitbreiding van het persoonlijke netwerk

Aanbevelingen

1. Doe een impactmeting van de UiTPAS op lange termijn, in samenwerking met academici die kunnen vertrekken vanuit nulmeting bij pashouders met kansentariaef. Verantwoordelijke: publiq
2. Benadruk op verschillende manieren de baten, zodat de focus niet enkel op de kosten ligt. Verantwoordelijke: publiq, Lokale besturen, Organisatoren

Analyse in detail

1. Opstart

In dit hoofdstuk staan we stil bij hoe de opstart loopt bij lokale besturen, organisatoren en pashouders.

Sterke punten:

Lokale besturen: Kerngroep
Lokaal besturen: IT-ondersteuning en begeleiding
Publiq
Lokale besturen: Makkelijke aansluiting bij
bestaande regio
De anonimiteit van de UiTPAS (criteria en korting)
Armoede-organisaties: Groepsplas
Lokale besturen en aanbieders:
Communicatiemateriaal Publiq

Zwakke punten:

Verskillende kortingssystemen en criteria
Technische koppelingen Zuilen
Lokaal bestuur: afhankelijk van personeel en
diensten
Aanbieders: regionale onduidelijkheid over de
verdeelsleutel
Aanbieders: Administratieve planlast.
Pashouders: onduidelijk waar je de kaart kan
verkrigen

Kansen:

Uitgebreider aanbod
Armoede-organisaties: vormingen aanbieden aan
aanbieders rond inclusief werken
Toegankelijke brochures

Bedreigingen:

Groei van niet-kansentarieven dat niet mee stijgt
Digitale kloof
Personeelverloop binnen de gemeentes

Lokale besturen zijn enthousiast over het technische systeem van de UiTPAS, maar de personeelsinzet blijft een uitdaging

Het systeem zelf is eenvoudig te gebruiken dankzij de technische ondersteuning en begeleiding van publiq, maar de implementatiefase vereist extra inspanningen. Gemeenten en steden geven aan dat de opstart aanzienlijke interne inzet vraagt van verschillende diensten.

Het kost tijd om alle betrokkenen aan boord te krijgen en een voltijdse opvolging te waarborgen. Bovendien wordt er veel vakjargon gebruikt, dat door lokale besturen vertaald moet worden voor collega's en organisatoren.

Organisatoren zien geen uniform systeem op het vlak van technische koppelingen, kortingssysteem en verdeelsleutel

Organisatoren wijzen op de complexiteit van de systeemkoppelingen die de implementatie bemoeilijken. Daarnaast zijn er problemen met het kortingssysteem, aangezien niet alle organisatoren de mogelijkheid bieden om kansentarief online te regelen. Bovenlokale organisatoren hebben te maken met onduidelijkheid rond de verdeelsleutel en weten vaak niet wat ze regionaal wel of niet vergoed krijgen. Een bevroegde bovenlokale aanbieder geeft aan dat ze lang gewacht hebben met de introductie van de UiTPAS omdat het systeem nog niet overal in gebruik is. Ook bij Sport Vlaanderen horen we soortgelijke signalen; sportfederaties zijn nog zoekende naar hun rol.

Het succes van een goede opstart hangt af van een sterk onthaal en goed geïnformeerde medewerkers. Veel organisatoren melden echter dat er vaak personeelwisselingen zijn of dat ze met vrijwilligers werken, waardoor niet iedereen de UiTPAS goed begrijpt en weet hoe deze te gebruiken.

Bij alle organisatoren blijkt dat de administratieve last aanzienlijk is. Organisatoren van jeugdkampen voeren handmatige controles uit om te verifiëren of deelnemers recht hebben op een kansentarief. De Ambrassade heeft vergelijkbare signalen opgevangen in het brede jeugdwerk. Bij culturele centra gebeurt deze controle jaarlijks, maar dit komt niet overeen met de praktijk van ticketverkoop, aangezien mensen vaak ruim van tevoren en voor het volgende kalenderjaar reserveren.

Stelling Bovenbouw

Pashouders met kansentarief hebben moeite om de juiste informatie over de UiTPAS te vinden, vaak loopt dit via welzijns- en armoedeorganisaties en scholen.

“Ik kreeg de informatie over de UiTPAS via de school van mijn zoon. Ik had geen idee waar het over ging” – Pashouder met kansentarief

“Je moet er zelf heel erg achter informeren of weten waar je de info kan vinden, dat is de moeilijkheid” – Pashouder met kansentarief

“Er hoort echt wel een woordje uitleg bij, je kan het niet gewoon opsturen” – Vereniging waar Armen het Woord Nemen

Pashouders met kansentarief vinden niet gemakkelijk de weg naar de UiTPAS en ontvangen vaak informatie via welzijns- en armoedeorganisaties of de school van hun kinderen. Ondanks uitleg blijft het onduidelijk wat de mogelijkheden van de UiTPAS zijn, waarbij veel pashouders denken dat deze beperkt is tot één soort vrijetijdsactiviteit.

Zelfs wanneer ze geïnformeerd zijn over het brede aanbod, weten ze vaak niet waar ze de UiTPAS kunnen gebruiken (cfr. Hoofdpijn 7).

Daarnaast is de aanschaf van de UiTPAS niet uniform geregeld; in sommige gemeenten kan deze via armoedeorganisaties worden verkregen en verloopt het niet uitsluitend via gemeentelijke loketten.

Een jongerenvereniging waar Armen het Woord Nemen benadrukt de kracht van de groepspas. Het biedt een laagdrempelige manier voor jongeren om kennis te maken met de UiTPAS en verlaagt tegelijkertijd de sociale drempel doordat ze samen als groep deelnemen aan activiteiten.

2. Actief gebruik

Sterke punten:

- Lokaal bestuur: samenwerking en structurele overlegorganen
- Lokaal bestuur: helpdesk publiek
- Aanbieder: Bredere bekendheid
- De app en de optie voor "gezin"
- Pashouders: nieuwe activiteiten ontdekken

Zwakke punten:

- omruilvoordelen
- verschillende kortingssystemen
- Pashouders: beperkingen door aanbieders

Kansen:

- Lokaal bestuur: Dashboard Data publiek beter ontsluiten
- Vindplaatsgericht werken

Bedreigingen:

- Lokale besturen en aanbieders: de huidige solidaire kostendeling
- Aanbieders: ledenstop
- MIA als heterogene groep

De geldende principes

Om de doelstellingen te verwezenlijken vertrekt UiTPAS vanuit een aantal basisprincipes die tot op de dag van vandaag gelden. We hebben deze principes afgetoetst bij de verschillende stakeholders.

Geen stigmatisering: zie hoofdlijn 4

De UiTPAS wordt uniform uitgegeven voor mensen in armoede en mensen niet in armoede. Er wordt naar voldoende pashouders zonder kansenstatuut gestreefd om te vermijden dat de pas wordt gepercipieerd als een kortingskaart specifiek voor mensen in armoede.

“Zonder te stigmatiseren blijft moeilijk. Pashouders met kansentarieef moeten nog altijd apart komen voor een ticket te kopen” – Een gemeente

“Je kan aan mijn kaart niet zien dat ik korting krijg.” – Pashouder met kansentarieef

“Het werkt stigmatisering omdat de andere pijler nog te weinig gekend is” – Bovenbouworganisatie

“Het is een vrijetijdspas, geen kansenpas” – Pashouder met kansentarieef

“Op school gaan er brieven rond aan mensen met UiTPAS met kansentarieef, zo wordt de anonimiteit niet bewaard” – Pashouder met kansentarieef

Alle stakeholders zien hoe de UiTPAS is ontstaan vanuit de omschakeling van de vorige "kansenpas" die door de meeste lokale besturen werd aangeboden. Uit de evaluatie blijkt dat pashouders met kansentarieef de UiTPAS als minder stigmatiserend ervaren, hoewel er nog steeds een stigma blijft bestaan omdat de nadruk vooral op het kansentarieef ligt. Hierdoor wordt de UiTPAS vaak geassocieerd met armoede in plaats van met vrijetijdsparticipatie in het algemeen.

Armoedeorganisaties erkennen dat de UiTPAS mensen met en zonder armoede-ervaring verbindt, wat zorgt voor gelijkwaardigheid doordat het een vrijetijdskaart is voor iedereen.

Mensen in armoede als 1 doelgroep: zie hoofdlijn 7

Er wordt één uniform kansentarieef voorzien voor personen die tot de doelgroep horen. De criteria voor toekenning van het kansentarieef worden lokaal bepaald.

Alle **lokale besturen** hebben andere criteria die ze toekennen voor het kansentarieef. Soms gaat dit heel breed zoals pleegkinderen, mensen met een beperking, anderstaligen,... . Soms beperkt het zich enkel tot de verhoogde tegemoetkoming.

Dit zorgt voor verwarring bij pashouders met kansentarieef die in verschillende gemeenten binnen dezelfde regio willen participeren, omdat het kansentarieef soms niet overal geldig is.

Het spanningsveld tussen de behoefte aan uniformiteit en lokale autonomie wordt hiermee duidelijk weergegeven.

Solidaire kostendeling: zie hoofdlijn 7

De kosten voor het kansentarif worden verdeeld tussen de organisator, de lokale overheid en de deelnemer. Voor UiTPAS kiezen we voor de duidelijke '20-40-40-verdeling'. Als mensen in armoede hun UiTPAS gebruiken voor een ticket dan betalen ze zelf 20%. 40% van de kost wordt gedragen door de organisator en 40% door het lokaal bestuur. Op lokaal gebied zijn er aangepaste formules mogelijk, maar er moet minimaal aan volgende regels worden voldaan. Volgens het advies van het Netwerk tegen Armoede mag de bijdrage aan de ticketprijs voor de persoon in armoede maximaal 25% zijn en nooit 0% (mensen in armoede willen iets betalen). De bijdrage van de organisator moet minimaal 10% zijn.

Organisatoren stappen in voor het volledige aanbod

Geen curatie, mensen met kansentarif kiezen zelf waar ze aan willen deelnemen.

“Je hangt af van de liefdadigheid van de organisator. Organisatoren communiceren het ook niet breed als ze met de UiTPAS werken” – Pashouder met kansentarif

“We beantwoorden aan een normale participatie, en hebben daarom beperkingen opgelegd” – Een aanbieder in een publiek-private samenwerking

We constateren dat organisatoren weliswaar deelnemen aan het volledige aanbod van de UiTPAS, maar toch beperkingen opleggen aan pashouders. Pashouders mogen slechts een beperkt aantal keer per maand of jaar deelnemen. Deze maatregel wordt voornamelijk door niet-gemeentelijke en private organisatoren gehanteerd. Hierdoor ervaren pashouders met kansentarif dat ze niet volledig gebruik kunnen maken van de UiTPAS. Zo kunnen culturele centra bijvoorbeeld geen korting bieden wanneer een externe speler op het programma staat. Pashouders met kansentarif zijn unaniem van mening dat organisatoren die deelnemen aan het UiTPAS-verhaal hier actiever over moeten communiceren.

Ondeelbaarheid kansentarif

Elke organisator moet enerzijds de mogelijkheid geven aan het publiek om punten te sparen en anderzijds het kansentarif toekennen aan wie er recht op heeft. Je kan er als aanbieder wel voor kiezen om het kansentarif enkel aan te bieden aan inwoners van je UiTPAS-regio, of aan alle UiTPAS-houders in Vlaanderen en Brussel met het kansenstatuut.

Uit de evaluatie blijkt dat niet alle pashouders met kansentarif op de hoogte zijn van het spaar- en voordelensysteem van de UiTPAS. Hoewel de meerderheid wel regelmatig spaart, staan ze er niet vaak bij stil.

Wanneer ze deelnemen aan activiteiten buiten hun eigen regio, halen ze ook niet snel hun UiTPAS tevoorschijn, omdat het kansentarief bij de meeste aanbieders niet geldt. Tegelijkertijd zijn de meeste pashouders met kansentarief niet op de hoogte dat ze hun punten kunnen inruilen in alle UiTPAS-regio's.

Loyalty programma (het spaar- en voordelensysteem bij organisatoren)

*“Wij zien pashouders van de randgemeentes naar ons komen voor de omruilvoordelen”
– Cultureel Centrum in een gemeente*

*“Er wordt te veel verwacht van mensen. Ze moeten zelf op zoek gaan naar informatie, naar omruilvoordelen en er ook fysiek naar toe gaan. Het werkt niet op dezelfde manier als een normale klantenkaart waar voordelen automatisch worden meegegeven” –
Centrumstad*

Bij zowel organisatoren als pashouders zien we dat sparen vlot verloopt, maar de omruilvoordelen worden door alle stakeholders als te beperkend ervaren. Organisatoren die met leden werken, vinden het niet duidelijk hoe ze het spaar- en voordelensysteem het best kunnen benutten. De creativiteit en het spontane initiatief om omruilvoordelen te bieden ontbreekt bij de meeste steden en gemeenten. Lokale besturen zijn ook nog zoekende naar de beste aanpak om deze gesprekken met organisatoren aan te gaan.

Regionale uitrol: zie hoofdlijn 1

*“Partnermedewerkers van publiq focussen zich op de nieuwe regio's omwille van de opstart, wat maakt dat regio's die al langer bezig zijn minder aandacht krijgen” –
Centrumstad*

“We begrijpen dat de overkoepelende aanpak het moeilijk maakt om zowel goed te doen voor lang bestaande regio's als nieuwe regio's, maar als nieuwe regio is het niet eenvoudig om hier meteen in te moeten meestappen” – Regiocoördinator

“UiTPAS zorgt voor meer afstemming tussen de verschillende gemeentelijke diensten, het verenigt de krachten binnen en buiten de regio. Het is meer is dan enkel financiële drempels weg werken in sommige gemeenten is het de aanzet om samen te werken om andere drempels weg te werken” – Regiocoördinator

Lokale besturen kunnen enkel toetreden door aan te sluiten bij een bestaande regio of door zelf een UiTPAS-regio te starten. Nieuwe regio's moeten hiervoor een beoordelingsprocedure doorlopen. Steden en gemeenten worden in de opstart- en implementatiefase hierbij ondersteund door publiq.

Organisatoren evalueren de samenwerking met het lokaal bestuur/regio positief

Net promotor score (NPS)

We stelden de vraag aan pashouders, armoede-organisaties, aanbieders en Bovenbouw of ze de UiTPAS zouden aanraden.

Iedereen reageerde positief, **bovenbouworganisaties en aanbieders** verwijzen wel naar de financiële kost. Pashouders zonder kansentariaf vermeldde ook dat het feit dat UiTPAS er ook is voor mensen in armoede een extra sterk punt is om het over het systeem te hebben.

Pashouders met kansentariaf delen het volgende:

- *“Het is aan te raden voor zowel met als zonder kansentariaf”*
- *“Zonder de UiTPAS hadden mijn kinderen niet dezelfde kansen”*
- *“Tijd voor ontspanning naast alle zorgen die er zijn”*
- *“Mijn kinderen hebben niet het gevoel dat ze dingen niet kunnen doen”*
- *“Ik zou delen tegen welke drempels ik heb opgebokst”*
- *“Het is breder dan gewoon dat kaartje”*

Armoede-organisaties geven volgende argumentatie hierbij:

- Aanbieders kunnen gericht werken aan toeleiding naar vrijetijdsactiviteiten.
- Vereist inzet en samenwerking, maar biedt mogelijkheden voor toeleiding door aanbieders.
- Geloofd in de inhoudelijke impuls die UiTPAS biedt en moedigt gemeenten aan om het te gebruiken.
- Vlaanderen kan nog meer sturen met incentives en zorgen dat gemeenten *all the way* inzetten om armoedebelief en participatie.

3. Effectiviteit

We bespraken hier de doeltreffendheid van het systeem vanuit het perspectief van de verschillende stakeholders. Dit is de samenvattende SWOT-analyse.

Sterktes:

Effectieve communicatie: Segmentatiemails en een breed netwerk van partners is goede promotie.

Waardevolle informatie: De databank met gebruikers- en deelnamegegevens biedt inzichten voor gerichte acties en betere beslissingen.

Inclusieve organisaties: Steeds meer organisaties stappen in en bieden hun volledige aanbod aan via UiTPAS, waardoor er meer kansen zijn voor mensen met kansentarief.

Zwaktes:

Onvolledige data: Registratietekorten beperken de inzichten in de deelname van MIA's.

Taalbarrières: Toegankelijkheid voor anderstalige gebruikers verbeteren is noodzakelijk

Communicatie optimaliseren: Duidelijkere messaging over de voordelen voor iedereen is nodig om misverstanden te voorkomen.

Regio: korting MIA over de gemeenten heen geven

Kansen:

Gerichte begeleiding voor doelgroepen.

Bereik vergroten: Nieuwe doelgroepen bereiken en de zichtbaarheid van UiTPAS vergroten.

Universeel systeem: Uitbreiding van UiTPAS over gans Vlaanderen maakt het uniform en toegankelijk.

Diverser publiek: Een meer divers aanbod en gebruikersbestand is inclusiever.

Vast publiek stimuleren: Beter benutten van omruilvoordelen voor trouwe gebruikers verhoogt de betrokkenheid.

Samenwerking verbreden: Uitbreiding van UiTPAS naar andere beleidsdomeinen en sectoren vergroot de impact.

Onderwijs integreren: Introductie UiTPAS in het onderwijs (bv. uitstappen) bereikt jongeren en ouders.

Bedreigingen:

Financiering onzeker: Beperking van budgetten door toename van MIA's

Digitale kloof: Uitsluiting van mensen.

Stigmatisering: Negatieve perceptie als 'pas voor armen'

Versnippering aanpakken: Complexiteit voor gebruikers Terughoudendheid van lokale besturen vereist gerichte overtuiging en ondersteuning.

Mogelijke concurrentie tussen UiTPAS en andere initiatieven vereist duidelijke positionering.

Administratieve last verminderen: Complexiteit voor organisaties om UiTPAS te implementeren.

Personeelstekort opvangen: Verloop van UiTPAS-medewerkers vereist werving, opleiding en retentiebeleid.

“Automatisch de UiTPAS krijgen zou goed zijn, nu moet je er achteraan”

“Het ruilen is niet de moeite want de omruilvoordelen zijn niet motiverend”

“Ik kan de UiTPAS tickets gewoon online kopen, bij sommige organisatoren”

“Online kan ik mijn UiTPAS-nummer niet ingeven, dat moet altijd achteraf”

“De omruilvoordelen zijn niet aantrekkelijk”

- Pashouders met kansentarief

De beoordeling van of het werkt voor pashouders zit in kleine dingen

Als we bij pashouders peilden naar de effectiviteit keken we naar de vraag of het werkt voor hen. Daarbij zijn er op het niveau van de concrete uitvoering lokaal wel heel wat factoren die de effectiviteit kunnen verminderen. Vaak ging het voor pashouders met kansentarief over praktische drempels om online te reserveren, om de kaart aan te schaffen of om voldoende zicht te krijgen op de mogelijkheden voor kansentarief en

voordelen. Pashouders zijn zeker blij met de kortingen die hen of hun kinderen meer kansen geven om te participeren.

Tegelijkertijd zijn de drempels reëel en is de ervaring sterk gekleurd door de manier waarop de lokale gemeente en de organisatoren het in de praktijk brengen. Dat gaat van de ICT-integratie tot briefing van baliemedewerkers tot het omruilvoordelen opzetten die het sparen ook de moeite maken. Het is duidelijk dat veel pashouders met kansentarief de kaart zelf niet reduceren tot een enkel een identicator voor het kansentarief en ook interesse hebben in het bredere aanbod en de andere omruilvoordelen.

De praktische uitwerking per gemeente is momenteel duidelijk de sleutel tot effectiviteit en daar liggen grote verschillen. Een pashouder met kansentarief uit Gent was het vaak radicaal oneens met pashouders uit Turnhout over de effectiviteit van het systeem. Dit is duidelijk omdat de investeringen in de online systemen, de promotie alsook de omruilvoordelen in Gent en Turnhout erg verschillen.

Aan de kant van de pashouders zonder kansentarief zien we ook dat de concrete uitvoering en ervaring erg wisselend kan zijn. Een pashouder uit een centrumstad vond het jammer dat op georganiseerde wandelingen van de gemeente de vrijwilligers niet altijd spontaan punten geven voor de aanwezigen. Er is ook niet altijd voldoende inzicht in waar die voordelen kunnen ingeruild worden. We spraken ook met een pashouder die al drie jaar spaarde maar nog nooit punten gebruikt had en eigenlijk een beetje wacht tot er iets interessants op haar pad komt waarvoor ze kan ruilen. Een andere pashouder was haar kaart kwijt gespeeld en had intussen heb ik een nieuwe kaart bij dienstencentrum gehaald en punten stonden er nog op. Ze was hierdoor aangenaam verrast. Punten sparen is voor haar dan ook makkelijk bij de yoga in de bib en elders.

“Dankzij o.a. de UiTPAS zijn we erin geslaagd om een directie vrije tijd op te starten zodat diensten niet versnipperd zijn van elkaar en een geïntegreerd vrijetijdsbeleid kan verwezenlijkt worden” – Centrumstad

“De UiTPAS geeft ons gemeenschappelijke taal om over de diensten heen samen te werken” – Gemeente

“Het werkt gewoon, zowel de promotool, de koppeling Uit in Vlaanderen, de UiTPASapp en de segmentatiemailings. Het geeft ons ook een bron van interessante data” – Vrijetijdsnetwerker

Gemeenten beoordelen de effectiviteit positief

We zien dat de UiTPAS in veel gemeenten best effectief is, maar dat daar ook grote verschillen waar te nemen zijn. Een kleine gemeente meldt dat daar de focus vooral ligt op het aantal verkoop van passen en er niet noodzakelijk wordt gefocust op het gebruik

ervan. Gemeenten waar na de introductie een bestuurswissel plaatsvond vinden het soms moeilijk om de gedragenheid te bewaren.

Een deelnemer geeft zelf aan dat de UiTPAS “gedoogd” wordt maar verre van geliefd is. Anderen hebben dan weer een schepen die ook voorzitter is van de welzijnskoepel en er juist heel actief op wil inzetten.

Een centrumstad die al 10 jaar bezig en geeft aan dat het is bewezen dat het werkt. Het is voor hen een systeem dat ze als stad nooit zelf hebben kunnen opzetten. Een andere centrumstad spreekt over de logistieke administratie en de mogelijkheid om onkostennota's te automatiseren. Een andere centrumstad haalt dan juist aan dat de UiTPAS een handige identifier is ook voor zaken buiten de vrije tijd zoals vuilniszakken aankopen aan een kansentarief.

Zoals besproken in de eerste hoofdlijn zorgt de regiowerking voor een grotere effectiviteit, omdat die aanpak zorgt voor betere afstemming en kennisdeling op verschillende gebieden. We kunnen dus stellen dat de kennis en de processen effectiever ingezet worden bij actieve regio-werking. Dit komt de gebruikers-ervaring ook ten goede omdat gebruikers vaak regionaal actief zijn in de vrije tijd. Daarbij is er wel op te merken dat pashouders met kansentarief niet systematisch in hun regio de pas kunnen inzetten.

De gemeenten geven bij de stelling rond effectiviteit allemaal groen en oranje.

We kregen wel de indruk dat niet alle gemeenten de mogelijkheden om te segmenteren en gericht te communiceren te volle inzetten. Ook de data-analyse wordt niet overal ten volle gebruikt om beleid te informeren. Dus in die zin worden de beschikbare tools niet overal effectief ingezet. Dit kan een interessant punt zijn om in de kwantitatieve bevraging na te gaan.

Vertegenwoordigers van de bovenbouw kozen voornamelijk oranje bij deze stelling

Ze zien in de bovenbouw zeker dat het werkt maar wijzen aan dat het tegelijkertijd onder druk staat als systeem omwille van de budgetten die ervoor nodig zijn op niveau van de gemeente en de organisatoren. Het systeem is voor organisatoren effectief om mensen te identificeren maar het is moeilijk om met de versnippering om te gaan, zeker voor bovenlokaal of Vlaams aanbod. Wat betreft de participatie van mensen in armoede is de

UiTPAS duidelijk een interessant puzzle-stuk maar zal een armoedebelid en structurele maatregelen niet vervangen.

Gezinnen die anders niet zouden kunnen participeren kunnen door de korting wel deelnemen en hun kind inschrijven in kampen. Dat zijn mensen die er anders niet zouden bij zijn. Dus het is effectief om organisatoren en gemeenten een kader en instrument te geven om mensen in armoede meer te betrekken. Dit duidelijk op een minder stigmatiserende manier dan met de kanspassen per gemeente. Echter dit kan niet op zich staan en moet ingebed zijn in een sterk armoede- en vrijetijdsbeleid.

Organisatoren kiezen groen bij de stelling rond effectiviteit

Organisatoren zien de effectiviteit vooral in het feit om makkelijk het kansentatief toe te kennen. Een vrouwenorganisatie ziet het ook als een goede manier om te verbreden. Ze bekijken het als het instrument om “culturele” armoede te bestrijden. Een deelnemer uit Brussel zegt dat er geen alternatief is dus ze moeten de pas gebruiken. Het is immers niet evident om de overstap te doen naar iets anders en dus een eigen systeem. Het is moeilijk om de vertaalslag te maken naar Brussel. Het blijft een Vlaams en Nederlandstalig product dat niet past bij de realiteit van de hoofdstad. Wallonië zet in op het principe van cultuurwaardebon specifiek voor mensen in armoede. De UiTPAS wil een breder eco-systeem zijn waarbij dan wel veel meer actoren vlot moeten samenwerken. Het regio-verhaal maakt daarbij dat mensen met kansentatief ook worden beperkt in welke activiteiten ze kunnen doen. Waarom kunnen mensen in armoede enkel korting krijgen in de eigen gemeente?

Armoedeorganisaties geven de effectiviteit allemaal oranje

Als de basiswerking doordrongen is van inzetten op participatie zal de pas effectiever zijn. Er is volgens de organisaties marge om het aanbod dat er is met de UiTPAS beter te laten renderen en dan verder uit te breiden op basis van goede praktijken. Het is cruciaal dat er een duidelijker kader is rond kansengroepen en vrijetijdsparticipatie bij het bestuur. Dan kan UiTPAS hierin helpen, maar het valt of staat bij de betrokkenheid van de diensten vrije tijd en armoede.

Het hangt dus af van hoe het wordt ingezet en opgebouwd. Een Vereniging waar Armen het Woord Nemen voegt toe dat uitstappen organiseren, folders ontwerpen, mensen een eerste keer laten kennismaken met UiTPAS en vrije tijd de manier is om nieuwe mensen te bereiken en ze zo te laten doorstromen naar andere werkingen.

4. Toekomst

Voor de toekomst van de UitPAS zien we kansen om op te schalen en uitdagingen om daarbij de versnippering tegen te gaan.

KANSEN:

Uitbreiding: Mogelijkheid om uit te breiden naar andere regio's of regionaal sterker te worden en hierbij inspelen op de dynamiek van de referentie-regio's

Digitalisering: Vereenvoudiging van de toegang door automatisering en online aankopen

Inclusie: Uitbreiding van de doelgroep door samenwerking met mutualiteiten en betere ondersteuning voor mensen met een migratieachtergrond of beperkingen.

Nieuwe doelgroepen: Bieden van specifieke voordelen voor kansengroepen, kinderen en senioren.

Synergie: Samenwerking met andere organisaties om het aanbod te verbreden en efficiëntie te verhogen (vb. sportclubs, culturele centra, ...).

Imago: Versterking van de positie als ambassadeur van toegankelijke vrijetijdsbesteding.

BEDREIGINGEN:

Politieke onzekerheid: Mogelijke wijzigingen in subsidies of beleid door wisselende regeringen of bezuinigingen.

Digitale kloof: Beperkte toegang voor mensen zonder digitale vaardigheden of internetverbinding.

Concurrentie: Opkomst van andere systemen of aanbiedingen die de Uitpas minder aantrekkelijk maken.

Financiering: Beperkte budgetten en afhankelijkheid van subsidies.

Administratieve rompslomp: Complexiteit van het systeem kan leiden tot afhaken van gebruikers of aanbieders.

“We moeten niet enkel het digitale ontwikkelen maar ook vindplaatsgericht werken.

Publiq moet daarom meer research over doen over communicatie met en naar mensen in armoede” - Vereniging waar mensen in armoede het woord nemen

Er zijn kansen om het systeem naar de toekomst toe te blijven verbeteren. Hoe ziet die toekomst eruit? Digitalisering en samenwerking staan centraal: de UitPAS wordt zo gebruiksvriendelijker en het aanbod breidt zich uit naar meer gemeenten en regio's. Voor sportbeleid zijn de nieuwe referentieregio's bijvoorbeeld een kans voor meer uniformiteit. Algemeen gesproken is de inzet van de Vlaamse overheid op regiovorming een kans om de UitPAS geografisch logisch te laten uitbreiden. *“Het principe is dat samenwerking tussen gemeenten of OCMW's voortaan maximaal binnen zogenaamde referentieregio's moeten vallen, en dat bestaande verbanden de komende jaren maximaal binnen die referentieregio's moeten worden georganiseerd”*

<https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/wat-is-een-referentieregio>.

Inclusie is een speerpunt, met aandacht voor mensen met een beperking, mensen in armoede en andere kwetsbare groepen. De UitPAS kan zo sociale cohesie bevorderen en armoede bestrijden.

Echter, er zijn ook uitdagingen. Digitalisering voor efficiëntie mag niet leiden tot uitsluiting van mensen die minder digitaal vaardig zijn.

Vindplaatsgericht werken en digitale communicatie aanvullen met bedrukte dragers zijn cruciaal om mensen in armoede te bereiken, publiek kan volgens de verenigingen meer investeren in die kennisopbouw en kennisdeling.

Bezuinigingen in het kader van een nieuwe regering of bestuur vormen een bedreiging voor de toegankelijkheid. De samenwerking tussen stakeholders is cruciaal om de UiTPAS verder te ontwikkelen en obstakels te overwinnen. De rol van de overheid is daarom essentieel: financiële steun en gepaste promotie bij alle doelgroepen zijn nodig. Aanbieders moeten samenwerken voor een gecoördineerd en gebruiksvriendelijk aanbod. Onderzoek naar de impact op sociale cohesie en armoedebestrijding is cruciaal.

Waar ligt elke stakeholder wakker van

Samenvattend kunnen we de verschillende perspectieven als volgt samenvatten.

• Lokale besturen	Een goed uitgewerkt instrument voor een geïntegreerd vrijetijds- en armoedebeleid
• Organisatoren	Zo weinig mogelijk planlast en ondersteuning bij inclusief werken
• Pashouders	Leuke omruilvoordelen en aanbiedingen krijgen in mijn buurt en elders
• Pashouders met kansentarief	Gelijke toegang en betaalbaarheid van vrijetijdsactiviteiten voor mij en mijn gezin
• Armoede-organisaties	UiTPAS betaalbaar houden voor sociale inclusie en gelijke kansen
• Bovenbouw	Duidelijke en voorspelbare formules zodat lokale organisaties hierin ondersteund worden

De uitdaging voor publiek bestaat erin om bij de doelen en projecten in de volgende beheers-overeenkomst alle perspectieven mee te nemen.

Conclusie en aanbevelingen

“De meerwaarde van UiTPAS wordt onderschat maar is zo belangrijk om mensen te kunnen laten deelnemen in de maatschappij en uit eenzaamheid te halen” - Vereniging waar mensen in armoede het woord nemen

“De UiTPAS stelt me in staat mijn kinderen hobby’s aan te bieden.”

“Je moet er zelf heel erg achter informeren of weten waar je de info kan vinden, dat is de moeilijkheid”

- Pashouders met kansentarief

De toekomst van de UiTPAS hangt duidelijk af van gezamenlijke inspanningen. Met aandacht voor de perspectieven van alle stakeholders kan de UiTPAS een krachtig instrument worden om cultuur, sport en vrije tijd voor iedereen in Vlaanderen toegankelijk te maken. Dit verhaal moeten gemeenten en publiek blijven brengen en concreet maken naar alle bestaande en nieuwe deelnemers om te blijven werken aan

het draagvlak. Het blijft immers een instrument dat veel meer afstemming en inspanning vraagt dan een cultuurcheque of een klassieke kansenpas. Als de “mayonaise pakt” kan het dan ook echt de-stigmatiserend werken en een veel grotere impact hebben op een hele gemeente.

Deze bevragingen hebben aangetoond dat er al veel gemeenten zijn die erin slagen om het stigma daadwerkelijk te verminderen en de mensen in armoede gelijkwaardig te betrekken. Dit door in te zetten op een aantrekkelijk vrijetijdsaanbod voor iedereen en dat ook echt zo te promoten. Het is duidelijk dat dit een grote maatschappelijke winst betekent, zeker als de UiTPAS ingebed is in een sterk armoede en participatiebeleid. De regio-werking kan hierbij een sterkere dynamiek op gang brengen waarbij het geheel meer is dan de som van de delen. De samenwerking moet ook leiden tot meer uniformiteit en gedeelde goede praktijken over de manier waarop drempels en stigma verlaagd worden.

De ultieme vraag naar de impact op lange termijn op het leven van mensen in armoede is gesteld maar niet geheel beantwoord. Onderzoek in samenwerking met academici kan de return on investment voor participatiebevordering en armoedebestrijding meetbaarder maken. Toch is het duidelijk dat het instrument een plaats heeft en kwamen de voorwaarden om het te doen werken voor alle stakeholders duidelijk naar voren in de bevragingen.

Dit brengt ons tot vijf samenvattende aanbevelingen:

1. **Integreer UiTPAS in elke gemeente in een breder beleid:** Gebruik de UiTPAS als een sleutelinstrument om participatie en armoede in een gemeente aan te pakken. Zorg ervoor dat de UiTPAS onderdeel is van een robuust armoede- en vrijetijdsbeleid.
2. **Stimuleer logische regionale samenwerkingen rond de UiTPAS:** Zet in op de dynamiek zoals bepaalde gemeentes die al samen kunnen hebben creëren waardoor het verhaal minder persoons- of gemeentegebonden is en duurzamer wordt. Tegelijkertijd moeten bovenlokale spelers gestimuleerd worden om de UiTPAS uit alle gemeenten te accepteren.
3. **Creëer breed draagvlak:** Zorg voor proactieve en transparante communicatie over de UiTPAS naar alle betrokkenen om misverstanden en stigmatisering te voorkomen. Benadruk de positieve lange termijn impact voor alle pashouders en deel kennis en ervaringen over werken met mensen in armoede met alle aanbieders.
4. **Stroomlijn procedures:** Maak van een automatische toekenning van de UiTPAS met kansentarif de standaard en neem zo een grote drempel weg. Gebruik digitale oplossingen om het aanvraag-, opstart- en verlengingsproces te stroomlijnen, maar voorzie ook altijd een offline optie (niet digitaal).
5. **Verbeter toegankelijkheid en bereik:** Versterk de registratie van MIA-deelname om inzicht te krijgen in deze groep en investeer in communicatie, vindplaatsgericht werken en toeleiding om nieuwe doelgroepen te bereiken. Maak de UiTPAS toegankelijk voor anderstalige gebruikers en stimuleer het gebruik in scholen en bij groepsactiviteiten als trigger voor ouders om de pas aan te schaffen.

Betreffende de **financiering**:

Zoek voor dit alles naar **duurzame financieringsoplossingen**. Onderzoek ook pistes om de budgettaire druk te verminderen. Denk aan goede verdeelsleutels, redelijke beperkingen op het aantal deelnames aan activiteiten en een getrapt ondersteuningssysteem voor verschillende doelgroepen met als doel om meer mensen te kunnen betrekken.

Bijlage: Overzicht van alle tactische aanbevelingen

1. *Regionale samenwerking en schaalbaar model*

- Zorg voor een goed vindbare, centrale lijst van locaties en (bovenlokale) organisatoren die het kansentarief toepassen. Verantwoordelijke: publiek in samenwerking met de lokale besturen
- Stel duidelijke overlegstructuren in met de adviesgroep en organiseer kennisdelingsmomenten. Verantwoordelijke: publiek
- Richt formele overlegorganen op binnen elke regio. Verantwoordelijke: Lokale besturen
- Wijs regiocoördinatoren en trekkers aan per gemeente en zet daar ook budget tegenover. Verantwoordelijke: Lokale besturen en Vlaamse overheid
- Neem initiatief richting bovenlokale organisatoren en ontwikkel een haalbaar financieel model dat uniformiteit over de regio's garandeert. Verantwoordelijke: publiek in samenwerking met bovenlokale aanbieders en lokale besturen
- Breidt de UiTPAS uit tot een Algemene vrijetijdskaart. Verantwoordelijke: Vlaamse Overheid in samenwerking met publiek

2. *Lokaal engagement voor een geïntegreerd vrijetijdsbeleid met kansengroepen*

- Zorg bij de start van UiTPAS dat het lokaal bestuur een echt engagement wil nemen over diensten en bevoegdheden heen (verantwoordelijke: UiTPAS, eventueel met steun van Vlaanderen en Lokaal bestuur).
- Zorg dat de doelstelling van geïntegreerd vrijetijdsbeleid en betrokkenheid op alle niveaus begrepen en gedragen is bij de start. (verantwoordelijke: UiTPAS en Lokaal bestuur)
- Gebruik de lokale stuurgroep voor UiTPAS om binnen de gemeente proactief te communiceren over de resultaten en successen van de UiTPAS. (verantwoordelijke: Lokaal bestuur)
- Zorg voor beleids-incentives om een geïntegreerd vrijetijdsbeleid ook inhoudelijk sterker te verankeren en te verbinden met de werking rond armoede en participatie. (verantwoordelijke Vlaanderen)
- Werk naast het technische en administratieve aspect een luik rond inclusief werken en de beleving van pashouders met kansentarief. (verantwoordelijke: publiek in samenwerking met Armoede-organisaties en Lokale Besturen)
 - Geef aandacht aan goede praktijken bij regionale en bovenlokale uitwisseling. (verantwoordelijke: Lokale besturen)

3. Toeleiding naar de UiTPAS

- Maak Groepspassen meer bekend. (Verantwoordelijke: publiq in samenwerking met Lokale besturen)
- Zet in op brugfiguren en geef hen voldoende info. (verantwoordelijke Lokale besturen in samenwerking met Armoede-organisaties en Organisatoren)
- Zorg dat de UiTPAS kan worden aangevraagd en opgehaald op locaties waar mensen al aanwezig zijn, zoals buurtcentra, scholen, verenigingen, welzijnsorganisaties. (verantwoordelijke: Lokale besturen in samenwerking met publiq)
- Activeer slapende pashouders met acties op maat. (verantwoordelijke: Lokale besturen in samenwerking met publiq)

4. Stigma en bekendmaking UiTPAS

- Streef ernaar om minstens de helft van de pashouders ook zonder kansentarif in te schrijven. Zo wordt de pas voor iedereen en valt het stigma grotendeels al weg. (verantwoordelijke: Lokaal bestuur met ondersteuning van publiq)
- Voorzie in de promotie van de UiTPAS voldoende diversiteit in de beeldvorming van de deelnemers en zet in op variatie in het aanbod in zowel jeugd, cultuur en sport. (verantwoordelijke: Lokaal bestuur met ondersteuning van publiq en voor specifieke sectoren bovenbouw)
- Zet in op vorming van de baliemedewerkers en vrijwilligers over het aanvoelen van stigma bij mensen in armoede. Gemeenten moeten verbale en fysieke drempels voor pashouders met kansentarif wegnemen en streven om de gebruikerservaring van alle pashouders gelijk te trekken. (verantwoordelijke: Lokaal bestuur met ondersteuning van publiq)

5. Automatisch toekennen van de pas voor mensen in armoede

- Onderzoek de haalbaarheid en kostprijs van automatische toekenning.
- Maak de voorwaarden voor automatische toekenning duidelijk.
- Bied een eenvoudige manier om de kaart te activeren. Breng hierbij een goed scenario in kaart waarbij rechthebbende de kaart automatisch thuis krijgen. Promoot dit scenario bij startende gemeenten om het te testen en te verfijnen zodat het overal kan worden toegepast indien succesvol.
- Gebruik bij het scenario elementen die uit de bevraging kwamen zoals:
 - Drie heel concrete voorbeelden met de prijs erbij worden toegevoegd, dat maakt het concreet.
 - Een toegankelijke verwijzing naar een overzicht waar de kaart allemaal gebruikt kan worden.
 - Een eenvoudige manier om de kaart te betalen of te activeren (online of bij een eerste gebruik).

- Extra proactieve toeleiding voor rechthebbenden in een kwetsbare situatie (zie hoofdlijn 3).

6. Kansentarium en verdeelsleutel

- Uniformiteit Kortingsysteem: Streef naar meer uniformiteit in het kortingsbeleid van de UiTPAS over verschillende regio's om de versnippering van de korting tegen te gaan. (Verantwoordelijke: UiTPAS in samenwerking met lokale besturen)
- Zorg voor duidelijke gemeenschappelijke criteria van kansentarium in eenzelfde regio. (verantwoordelijke: Lokale besturen)
- Onderzoek verder de mogelijkheden van een getrappt ondersteuningssysteem om de algemene stijging van aantal personen met tussenkomsten af te wegen tegen de mogelijke daling van participatie bij kansengroepen. (verantwoordelijke: publiek)

7. Budgettaire spanning en bestaande beperkingen

- Voer het principe van de gelijke behandeling door om verschillen in aanbod zoveel mogelijk weg te werken. (verantwoordelijke: Lokale besturen en publiek)
- Waar verschillen blijven voor pashouders met kansentarium wees dan heel transparant over de verborgen kosten. (verantwoordelijke: Organisatoren en Lokale besturen)
- Kom tegemoet aan deze drempels door oplossingen aan te reiken op een niet stigmatiserende manier, zoals een verkoop van tweedehands sportmateriaal voor de hele club. (verantwoordelijke: Organisatoren in samenwerking met Lokale besturen)

8. Digitale kloof

- Een startbrochure met eenvoudige taal en pictogrammen kan de opstart begeleiden en de digitale kanalen bekendmaken. (verantwoordelijke: publiek en gemeente)
- De app en de voordelen kunnen meer bekend gemaakt worden. (verantwoordelijke: publiek en gemeente)
- Voeg opties toe om op Uit in Vlaanderen te filteren als pashouder en te zoeken naar voordelen of kortingsstarieven in je buurt op een bepaalde dag. (verantwoordelijke: publiek)
- De digitale processen moeten ook nog een offline variant kennen zodat je niet uitgesloten wordt als je geen toegang hebt tot de app of de site. (verantwoordelijke: publiek en gemeenten)

9. Impact op lange termijn

- Doe een Impactmeting van de UiTPAS op lange termijn, in samenwerking met academici die kunnen vertrekken vanuit nulmeting bij pashouders met kansentarief. (Verantwoordelijke publiq)
- Benadruk op verschillende manieren de baten, zodat de focus niet enkel op de kosten ligt. (Verantwoordelijke publiq, Lokale besturen, Organisatoren)